

LETTERKUNDE

minder belangwekkend plan plaatst. Hier worden ons vooral de ouderen in zijn omgeving beschreven, van wier toevallige besluiten en invallen de toekomst van dit talent zal afhangen. Maar Anton zelf wordt minder boeiend dan in de eerste twee gedeelten, waarin hij ons fascineert.

Het schijnt mij toe, dat Vestdijk met zijn openbaringen over den angst nieuwe gebieden van de kinderziel voor de letterkunde heeft ontsloten. De angst is een terrein, dat voor de psychologie nog steeds ontdekkingen oplevert. Vestdijk brengt hier even oorspronkelijk-geziene als vermetel-uitgewerkte problemen van den kinder-angst naar voren.

Hoevele onwaarachtige en conventionele kinderfiguren heeft de literatuur helaas reeds te boek staan; meestal tracht een auteur als volwassen mensch zich zijn kinderwederwaardigheden als globaal beeld te herinneren en komt dan met uitkomsten aandragen, die hij, meestal te goeder trouw, als „kinderpsychologie” neerschrijft. Van misschien tachtig procent dier kindprojecties moet de oorsprong gezocht worden in een fantazierend-zich-meenen-te-herinneren. Controle in letterlijken zin is hier niet mogelijk. Wel zijn wij met *St Sebastiaan* ver verwijderd van andere geschiedenissen van een jeugd, zooals *Jaapje* of *Le Petit Pierre*. Zoowel Van Looy als Anatole France zijn echter van een ander punt uitgegaan dan Vestdijk; zij gaven inderdaad de geschiedenis van een jeugd, maar het woord geschiedenis moet dan worden begrepen in den zin van „verhaal” en niet in den strengen zin, dien Vestdijk aan dat woord toekent. Met schier medische en historische nauwkeurigheid gaat Vestdijk te werk bij het opteekenen van de kindersensaties en be-

wustwordingen van Anton Wachter. Met conscientieus-artistiek begrip, waardoor hij ons op een schaars voorzien gebied enkele nieuwe feiten verschaft, heeft Vestdijk de geschiedenis van dit talent geschreven. *Sint Sebastiaan* is niet een handboek voor moderne kinderpsychologie doch een kunstwerk, waarvan de psychologie veel kan leeren.

Het lijdt geen twijfel, dat Vestdijk uit de school van Freud komt en daaraan zijn m.i. eenige bezwaren verbonden, zooals o.a. het vooropgestelde „standpunt”, dat de analytische beschouwingswijze nu eenmaal medebrengt, in tegenstelling tot de fenomenologische, die, juist voor een „ontdekkingsreiziger” in het kinderland zooveel onbevangener, objectiever en daardoor meer aangewezen zou zijn. Men voelt achter de verhaalde wederwaardigheden van Antoon hier en daar de verklaringen van den Freudiaan, wat anderzijds echter zijn werk vastberadenheid van gang en zekerheid van observatie-techniek geeft, en het daardoor onderscheidt als de uiting van een kunstenaar, die tevens medicus is. Onmiddellijk wil ik hieraan toevoegen, dat Vestdijk nergens een betoog houdt (zelfs niet indirect), daarvoor is dit boek te dichterlijk, te bewogen.

Een der Freudiaansche axioma's: „Het kind is polymorf pervers” heeft Vestdijk op orthodox-analytische wijze aanvaard, zonder het perverse echter afmetingen te laten aannemen, die het dichterlijke van de kinderejaren schaden. Integendeel, het perverse van Anton Wachter is geheel opgenomen in een aesthetisch totaal en komt later mede tot uiting in zijn hardnekkige voorliefde voor de naakte poppen en in de geweldige explosie van ontroering, die de geschilderde marte-